R-3170

- Voorlegger Kennissessie Raad - Rol financiële instituties -
t.b.v. vergadering Raad d.d. 11/19/2026

Voorlegger

Aanleiding:

Tijdens de raadsvergadering van 21 mei is er gesproken over de aanpak van de werkagenda 2027-2029. Ook is toen een eerste inventarisatie gemaakt van de strategische prioriteiten voor de economie van de toekomst. Zowel in de raad als in de gevoerde gesprekken kwam de rol van het financiële systeem bij grote sociaal-economische opgaven aan bod, zoals bij een toekomstbestendige arbeidsmarkt, de energietransitie, woningbouw, landbouw, defensie en innovatie.
Voordat er invulling gegeven kan worden aan mogelijke opvolgacties of het formuleren van de rol van de SER, is er gekozen om eerst een besloten kennissessie te faciliteren. Het doel is dat Raadsleden een gezamenlijk en feitelijk beeld krijgen van het mandaat en de verantwoordelijkheden van banken, verzekeraars en pensioenfondsen, en van de manier waarop zij zich ten opzichte van maatschappelijke opgaven opstellen. Er wordt geen standpunt ingenomen over de rol die deze instellingen zouden moeten spelen, er wordt geen draagvlak of conclusie nagestreefd en er worden geen besluiten genomen.

Doel nu:

- Kennis delen over de rol van financiële instituties bij grote transities en brede welvaart opgaven
- Inventariseren van mogelijke vervolgstappen om dit onderwerp verder te verkennen en verdiepen
- Bespreken of de Raad naar aanleiding van deze kennissessie een mogelijke vervolgstap ziet. En zo ja in welke vorm.

Beslispunten:

n.v.t.

Stand van zaken:

Tijdens de kennissessie geven Medy van der Laan (Nederlandse Vereniging van Banken), Richard Weurding (Verbond van Verzekeraars), Ger Jaarsma (of afgevaardigde) (Pensioenfederatie) en Bas ter Weel (DNB) ieder een korte inleiding vanuit hun eigen perspectief. Daarna is er ruimte voor discussie. Er vindt nadrukkelijk geen standpuntbepaling of besluitvorming plaats. Een eventueel vervolg wordt na afloop door de Raad bepaald.

Tijdsplanning:

- De kennissessie vindt plaats op 19 november en is bedoeld voor alle Raadsleden
- Op 12 november worden de stukken naar de Raadsleden verstuurd
- Vervolgactie staat nog niet gepland, idealiter begin volgend jaar

Auteur:

Noortje Crabbendam & Merlijn van Steveninck

Bijlage 1: Achtergrond rol financiële instituties in brede welvaart opgaven en opzet kennissessie 19 november

Aanleiding
Tijdens de raadsvergadering van 21 mei is er gesproken over de aanpak van de werkagenda 2027-2029. Ook is toen een eerste inventarisatie gemaakt van de strategische prioriteiten voor de economie van de toekomst. Zowel in de raad als in andere gevoerde gesprekken kwam de rol van het financiële systeem bij grote sociaal-economische opgaven aan bod, zoals bij een toekomstbestendige arbeidsmarkt, de energietransitie, woningbouw, landbouw, defensie en innovatie.
Voordat invulling kan worden gegeven aan mogelijke vervolgacties of aan de rol van de SER, is ervoor gekozen om eerst een besloten kennissessie te organiseren. Het doel is dat raadsleden een gezamenlijk en feitelijk beeld krijgen van het mandaat en de verantwoordelijkheden van banken, verzekeraars en pensioenfondsen, en van de manier waarop zij zich ten opzichte van maatschappelijke opgaven opstellen. Er wordt geen standpunt ingenomen over de rol die deze instellingen zouden moeten spelen, er wordt geen draagvlak of conclusie nagestreefd en er worden geen besluiten genomen.

Brede welvaart opgaven en rol financiële instituties
De brede welvaart opgaven en de daarmee gepaard gaande transities zijn ingrijpend en langdurig, en kennen vrijwel allemaal financieringsvraagstukken. Dit roept de vraag op welke rol financiële instellingen en de 'dragende financiële systemen' van onze economie (zoals banken, verzekeraars en pensioenfondsen) al spelen en in de toekomst nog meer kunnen spelen bij het realiseren van brede welvaart. Het belang van deze invalshoek is door de Raad op meerdere momenten benadrukt. Dit sluit naadloos aan op de visie van de SER over de rol van publieke en private partijen bij maatschappelijke opgaven.
Financiële instellingen hebben op twee manieren met maatschappelijke transities te maken. Ze zijn financier: ze verstrekken krediet, beheren vermogen en verzekeren risico’s, en bepalen daarmee mede welke economische activiteiten financiering krijgen. Daarmee kunnen ze bijdragen aan bijvoorbeeld duurzame ontwikkeling, door bedrijven in de circulaire economie te financieren, maar ook (onbedoeld) aan aantasting van de leefomgeving, bijvoorbeeld door bedrijven te financieren die biodiversiteit aantasten of veel fijnstof uitstoten.[1] Daarnaast raakt de transitie de instellingen zelf. Overstromingen en droogtes leiden bijvoorbeeld tot meer schadeclaims voor verzekeraars, en banken lopen risico wanneer bedrijven die van fossiele energie afhankelijk zijn niet tijdig meegaan in de energietransitie en hun leningen niet kunnen terugbetalen.[1]
De rol verschilt per type instelling. Banken hebben investeringsfondsen voor duurzame projecten opgezet, onder meer de impactfondsen van Triodos Bank, het Sustainable Impact Fund van ABN AMRO en het Duurzaam Investeringsfonds van ING. Ook zijn er teams die duurzame projecten beoordelen, en zijn sustainability linked loans geïntroduceerd, waarbij de rente afhangt van de mate van duurzaamheid van de aanvrager.[2] Pensioenfondsen werken met een langere tijdshorizon dan banken.[3] Verschillende fondsen beleggen niet meer in olie en gas, en een groot pensioenfonds heeft in een klimaatplan de doelstelling opgenomen om in 2030 minimaal dertig procent van het vermogen duurzaam te beleggen, waarvan minstens de helft in klimaatoplossingen.[4] Duurzaamheid is, vertaald in ESG-indicatoren, in de Pensioenwet opgenomen als onderdeel van de fiduciaire plicht van bestuurders.[5] Voor verzekeraars staat het dragen van risico centraal. Niet alle klimaatrisico’s zijn verzekerbaar, zoals de doorbraak van een primaire waterkering, omdat de potentiële schade te groot is om te dragen.[6]

Veel instellingen rapporteren over hun duurzaamheidsbeleid, onder meer aan de hand van ESG-indicatoren. Dit komt voor een groot deel voort uit Europese regelgeving, zoals de Europese taxonomie voor duurzame investeringen.[7] In 2019 ondertekenden vijftig Nederlandse banken, pensioenfondsen, verzekeraars en vermogensbeheerders het Klimaatcommitment van de financiële sector. Daarin spraken zij af te rapporteren over de klimaatimpact van hun

financieringen en beleggingen, en om een actieplan op te stellen om de financiering van activiteiten met veel CO_2-uitstoot te verminderen. Deelnemers bepalen zelf welke financieringen en beleggingen worden meegenomen, en de afspraken zijn niet juridisch afdwingbaar.[8]
Ook het publieke speelveld bepaalt de rol van de instellingen. DNB houdt toezicht op de stabiliteit en solliditeit van instellingen, de AFM op gedrag en transparantie, en de ACM op concurrentie en consumentenbescherming.[9] De rijksoverheid is beleidsbepaler en zelf ook marktpartij, bijvoorbeeld via Invest-NL. In de Beleidsagenda verduurzaming financiële sector van juni 2022 is als ambitie opgenomen dat financiële instellingen als vliegwiel voor verduurzaming fungeren. Volgens die agenda worden verplichtende maatregelen pas verkend als de sector onvoldoende voortgang boekt.[10] De opgaven die voor ons liggen zijn breed en reiken verder dan ESG-vraagstukken, met meerdere ambities voor de lange termijn. Dat maakt het relevant om te kijken naar wat deze brede transities voor deze instellingen betekenen.

Juist omdat het speelveld in beweging is en verbonden is aan onderwerpen die relevant zijn voor de SER, heeft deze kennissessie als doel om over te brengen hoe het speelveld er in 2026 uitziet, en welke rol banken, verzekeraars en pensioenfondsen daarin nu innemen. Daarbij gaat het om de vraag waar deze instellingen nu staan: welke taken, mandaten en verantwoordelijkheden zij hebben, welke instrumenten zij inzetten en wat de ervaringen daarmee zijn. Ook gaat het om de uitdagingen die zij ervaren en de afwegingen die daarbij spelen. En om de ambities die zij zelf formuleren voor de komende jaren. De sprekers lichten dit vanuit hun eigen sector toe. Zo draagt de sessie bij aan gezamenlijke beeldvorming.

Waarom de SER?
Voor de nieuwe werkagenda van de SER biedt deze invalshoek een kans om een verbinding te leggen tussen brede welvaart en de rol van het financiële systeem bij maatschappelijke transities. De SER heeft als onafhankelijk overlegorgaan een unieke positie om overheid, financiële instellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties met elkaar in gesprek te brengen over de vraag hoe het financiële systeem beter kan bijdragen aan de economie van de toekomst. Daarmee kan de SER een belangrijke bijdrage leveren aan een economie waarin financiële stabiliteit, economische ontwikkeling en maatschappelijke waardecreatie elkaar versterken.

Kennissessie 19 november
De kennissessie heeft een informerend doel: het vormen van een gezamenlijk en feitelijk beeld van het mandaat en de verantwoordelijkheden van banken, verzekeraars en pensioenfondsen, en van de wijze waarop zij zich tot maatschappelijke opgaven verhouden. De sessie is besloten en gericht op de raad, met voldoende ruimte voor vragen.
In deze fase vindt geen standpuntbepaling of besluitvorming plaats, en is de mogelijke rol van de SER zelf nog niet ingevuld. Een eventueel vervolg wordt na afloop door de raad bepaald.
Medy van der Laan (Nederlandse Vereniging van Banken), Richard Weurding (Verbond van Verzekeraars), Ger Jaarsma (Pensioenfederatie) en Bas ter Weel (DNB) geven ieder een korte inleiding vanuit hun eigen perspectief. Zij gaan in op:

- een algemene toelichting op de activiteiten van hun instituut;
- hun mandaat en verantwoordelijkheden, en hoe zij zich daarbij ten opzichte van de brede-welvaartsopgaven opstellen;
- de instrumenten die zij hebben en, voor zover van toepassing, inzetten;
- de uitdagingen en afwegingen die zij daarbij ervaren, en de ambities die zij zelf formuleren voor de komende jaren.

Daarna is er ruimte voor reacties en vragen van raadsleden en wordt de vraag neergelegd welke opvolging vanuit de SER wenselijk is. Wij benutten graag dit moment, en de periode erna, om te concretiseren wat wij met de opbrengst van vandaag willen bereiken.

Geraadpleegde bronnen

Voetnoot 1 t/m 10: Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli), Financiering in transitie: naar een actieve rol van de financiële sector in een duurzame economie, Den Haag, december 2022.